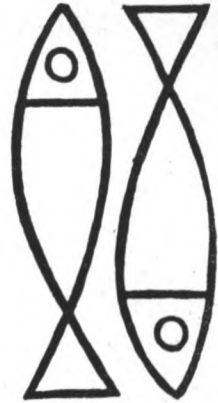

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

BILTHOVEN — B. TELDER

Het tellen van onze dagen

PSALM 90 spreekt daarover. In het gebed van Mozes, de man Gods, lezen we: „Leer ons zó onze dagen tellen, dat we een wijs hart bekomen”.

Gemakkelijk is het niet te zeggen, wat Mozes met deze bede heeft bedoeld. Vraagt hij om de levensdagen, welke de HERE ons toedeelt, zuinig te zijn, ze goed te besteden?

Inderdaad is een zorgvuldig en verantwoordelijk omgaan met de ons toebedeelde levenstijd een eis

van Godsvrucht. Wij moeten werken zolang het dag is, eer de nacht ons de gelegenheid ontnemt om te werken.

Toch doet het verband waarin Mozes over het tellen van onze dagen spreekt eerder denken aan iets anders. Hij is sterk onder de indruk van de menselijke vergankelijkheid. Hij heeft het beleefd dat heel een geslacht rondom hem wegstierf als gevolg van het goddelijk misnoegen. Wel heeft Mozes zelf nog een hoge ouderdom mogen bereiken, maar de levensduur van zijn volksgenoten is beduidend minder. Hij zegt: „de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig jaren en, indien wij sterk zijn, tachtig jaren”. „Het leven gaat snel voorbij en wij vliegen heen”. En het is in verband daarmee, dat hij de HERE vraagt om ons te leren met die kortstondigheid rekening te houden. Niet zorgeloos voort te leven. Niet te doen alsof er geen einde aan ons leven komt.

Dit tellen van de dagen gaat ook óns aan.

Een man van vijftig jaar moet zich realiseren dat hij niet meer in de opgang van zijn leven is. Een man van zestig jaar moet verstaan dat zijn werkkraft niet meer is als twintig jaar vroeger. Een man, van zeventig jaar moet zich bewust zijn, dat hij aan het einde van zijn leven gekomen is. Misschien, als hij zeer sterk is, mag hij de tachtig jaren halen, maar dan heeft hij zijn dagen voleindigd.

Dit rekening houden met onze leeftijd, in de realiteit van onze menselijke vergankelijkheid, — ons leven daarnaar inrichten, — onze krachten dienovereenkomstig besteden, is een uiting van godsvruchtige levenswijsheid. Zo bekomen we een wijs hart in het tellen van de dagen onzer jaren.

Hoe ook de HERE bij zijn wetgeving aan Israël met de menselijke levensduur rekening hield, blijkt uit meerdere bepalingen.

Wij denken b.v. aan de voorschriften inzake de lossing van personen die zich aan de HERE hadden toegewijd (Leviticus 27 : 1-8). Daarbij werden mannelijke en vrouwelijke personen naar leeftijden geschat. Het tarief voor een man van twintig tot zestig jaar bedroeg 50 sikkels. Maar een man boven de zestig jaar werd maar op 15 sikkels gewaardeerd. Wij zouden in het laatste geval zeggen: hij had de pensioengerechtigde leeftijd bereikt; zijn arbeidswaarde werd tot op minder dan een derde geschat.

Als de HERE de diensttijd van de Levieten

regelt, dan heet het in Numeri 8 : 23 - 26: „Iemand van vijf en twintig jaar oud en daarboven zal komen om zijn taak te verrichten in de dienst van de tent der samenkomst, en op vijftigjarige leeftijd zal hij van het dienstwerk ontslagen zijn, zodat hij niet langer behoeft te dienen. Al zal hij zijn broeders in de tent der samenkomst bij het vervullen van hun taak behulpzaam mogen zijn, hij zal geen dienst meer behoeven te doen. Aldus zult gij met de Levieten handelen ten aanzien van hun taak”.

De inzettingen van de HERE zijn altijd wijze en barmhartige inzettingen. Hij houdt daarin rekening met de levenskracht en de levensduur. De dienaars bij het heiligdom behoeften niet, zoals wij het wel eens uitdrukken „in het harnas te sterven”. Een Leviet van vijftig jaar mag dan nog naar eigen en anderer oordeel zijn werk naar behoren kunnen verrichten, maar zijn verplichte diensttijd was toch afgelopen. Hij mocht dan nog wel, als het werk hem lief was, aan zijn jongere ambtsbroeders de behulpzame hand bieden, maar het was dan naar zijn believen.

Om een wijs hart te bekomen (de vreze des HEREN is het beginsel van de wijsheid) zullen ook wij de dagen van de jaren van ons leven hebben te tellen. Ook ten opzichte van anderen. Wie boven zijn krachten werkt, richt zijn leven niet met wijsheid in. En wie van anderen prestaties eist waartegen zijn leeftijd niet meer is opgewassen, handelt onbarmhartig.

Daarom mogen we dankbaar zijn voor goede pensioenregelingen en ouderdomsvoorzieningen. Als het particulier initiatief tekortschiet (hoe droef was het daarmee in het maatschappelijk leven vroeger niet gesteld!), dan zal de overheid regelend moeten optreden.

De HERE wilde bij zijn verlore volk niet, dat het slovend en slavend voortwerkte tot de dag van de dood. Want Hij is vriendelijk en weldadig. Dat moeten ook wij zijn. Tegenover onszelf. Zo ook tegenover anderen.

Er is een tijd om te werken, voor de sterken en zeer sterken langer dan voor anderen. Maar er is ook een tijd om te rusten.

Laat ons dan ook zó onze dagen tellen. Want dat is wijs, barmhartig en godvruchtig.

KUYPER-KARIKATUUR

In het T.V.-programma van het Ikor van jl. zondagavond werden de kijkers vergast op een uitzending over dr. Kuiper. Om het maar dadelijk ronduit te zeggen: het was een miserabele karikatuur van de man die door een felle tegenstander getypeerd werd als „de grote parlementaire figuur in de eerste 25 regeringsjaren van onze Koningin, een all-round figuur die het openbare leven van ons volk een mensenleeftijd en langer beheerste, een heros, die het brandend middelpunt was van jarenlange parlementaire strijd, een machtige en indrukwekkende gestalte, die ver boven alle anderen uitstak en tot het verre nageslacht zal spreken.”

Het karikatuurale van wat het Ikor vertoonde trad op allerlei wijze aan het licht. Vooreerst werden uitsluitend een reeks karikaturen van Kuiper vertoond maar niet diens portret. Voorts werden de teksten gedeclareerd door de acteur Ko van Dijk van wie men bij elk woord en gebaar merkte dat hem iedere affiniteit met de man die hij moest uitbeelden ontbrak. Vervolgens werden teksten die de felle kritiek van Kuiper op de conservatieven vertolkten en spraken van zijn grote bewogenheid met de sociaal zwakken, gevolgd door een omstandig verhaal over Kuipers optreden bij de stakingen van 1903. Waarbij — men zou bijna zeggen: als vanzelf — de beruchte spotprent van de Kuiper die de arbeiders wort de volle aandacht kreeg. Kijkers die weinig van de geschiedenis afweten — en deze vormen de overgrote massa van de T.V.-kijkers — moesten wel denken: Wat is die Kuiper een huichelaar! Dat woord huichelaar viel dan ook. Het kwam als kreet van Troelstra de huiskamers in. Dat Kuiper gezorgd heeft voor een enorme verbetering van de positie der spoorwegarbeiders werd niet vermeld. Karikatuurale was ook wel heel bijzonder de a-historische kolder dat men Kuiper een ministeriële verklaring liet afleggen in een gala-uniform met de ministersteek onder de arm en omhangen met het lint van een ridderorde die hij niet bezat! Het spreekt ook al weer vanzelf dat in deze T.V.-show de volgelingen van Kuiper den volke werden getoond als de zwartgejaste huichelaars-met-de-uitgestreken-gezichten over wie de deftige bourgeoisie van die dagen ginnegapte en die de „rooie rakkers” deden brullen van de lach.

Maar wat de essentie van Kuipers leven was, daarvan hoorden en zagen we **niets**.

Om daarvan iets te vernemen moeten we niet bij het Ikor, maar bij hoogstaande liberalen, rooms-katholieken en marxisten zijn.

De grote, liberale journalist Elout schreef mog bij Kuipers leven, en midden in de felle polemiek die de liberalen met Kuiper voerden: „Men werkt niet zo volhardend, zo geestdriftig, zo **bezielend** in één richting als men zelf niet daarin gelooft. Hoe is het denkbaar, dat een man die zelf niet **vol** is van de dingen, die hij predikt, altijd door maar anderen daarvan vervult? Hoe kan men anderen doen ontbranden als de eigen ziel niet altijd brandend is? Hoe kan men anderen het geloof hergeven als in het eigen hart niet onophoudelijk het **credo** zingt? Hoe kan men zoveel duizenden een licht doen schijnen, in woord en schrift, herhaaldelijk en dagelijks, indien men niet in de eigen ziel de heilige lamp altijd en onverflauwend brandend houdt?”

Rooms-katholieken lieten zich — ik noem maar enkele uitspraken — over Kuiper als volgt uit: „Het machtige getuigen en schone belijden in het openbaar van deze grote Calvinist is van onberekenbaar-hoge zedelijke waarde voor de christelijke, en in zover ook voor de Katholieke beschaving in ons vaderland geweest.” De parlementaire redevoeringen die Kuiper bij de behandeling van de Hoger-Onderwijswet hield zijn „prachtige momenten in de Christelijke cultuurhistorie

van ons volk en onze tijd.” „Wij gaan fier op de grote christen-staatsman, die in Dr. Kuiper” — namelijk na de dood van dr. Schaepman — „ons bleef”. „Zo nobel en fors hebben wij nog zelden van de Regeringstafel de eer van de Christus horen handhaven.”

Wat Kuiper wilde, zo schreef de marxist Jan Romein is: de theocratie. In de vorm waarin Kuiper dit ideaal stelde en stellen moest krachtens zijn historisch milieu, „was het een wederopneming van dat van Calvijn: de absolute soevereiniteit Gods, de Bijbel Gods Woord (niet Gods Woord in de Bijbel zoals de concessie der ook-orthodoxen aan het modernisme wilde) en derhalve ook de Bijbel als absolute autoriteit en met volstrekte geldigheid. Maar dit — krachtens het imperialisme, aan elke overtuiging inherent — niet alleen soteriologisch, niet alleen als individuele heilsleer opgevat, maar evenzeer sociologisch gericht, bestemd om òn Kerk en Staat òn Wetenschap òn Kunst, ja, de hele maatschappij te doordringen. Romein zegt daarna dat een man van overtuiging drieërlei moet bezitten: „moed om tot de kern door te dringen, moed om te beginnen en moed om te volharden. Kuiper had ze alle drie. Alle drie hebben ze zijn kracht bevestigd. En die kracht heeft hij stelselmatig op het éne doel gericht.” Daardoor kon hij de kolossale arbeid volbrengen die hij verricht heeft. En even massaal als de man zelf, was de weerklank die zijn arbeid zowel bij voor- als tegenstanders vond. „Die weerklank alleen al

bewijst, zo er nog een bewijs nodig was, dat Kuiper meer dan genoeg gedaan heeft, om een plaats in de rij der erflaters van onze beschaving te verdienen. Want zij bewijst, dat hij er, inderdaad het onmogelijke willend, in geslaagd is, het mogelijke te bereiken. D.w.z. het opnemen van het tot dusver afzijdig gebleven en nog meer achteraf gehouden volksdeel in de natie.”

Zó taxeert Romein Kuiper. Laat ik er nog bijvoegen wat deze historisch-materialistische historicus over de stakingswetten van Kuiper schrijft. „Kuiper op grond van de „worgwetten” veroordelen is onbillijk. Immers: niet alleen een liberaal, maar ook een katholiek en zelfs een social-democratische minister zou, ja misschien anders gesproken, maar wel nauwelijks anders gehandeld hebben. Dat heeft de latere geschiedenis van de sociaal-democratie in buitenlandse regeringen toch wel voldoende bewezen.”

Van dit alles merkte men in de Ikor-uitzending niets. Niets ook van Kuipers worsteling tegen liberalisme en modernisme. Niets van onvermoeid getuigen tegen de „geest dezer eeuw” en vóór het evangelie van vrije genade. Niets van zijn enorme verdiensten voor het nationaal-christelijke onderwijs. Niets ook van het „geloofsstuk” een gereformeerde universiteit in het leven te roepen. Niets van Kuipers ware grootheid en blijvende verdiensten.

De Ikor — het is een uitzending van de kerken — stelde zondagavond wel zeer teleur.

Of nee, toch niet: deze uitzending was geheel in de stijl van het Ikor. Zoals ze ook geheel in elkaar gezet was volgens het recept dat Ben van Kaam — de schepper van deze uitzending — gevolgd heeft bij de vervaardiging van zijn „De parade der Mannenbroeders”. Een geschrift dat men het best kan vergelijken met de recensie van een boek waarin heel veel over papier, lettertype, band en formaat daarvan wordt gezegd maar niets over de inhoud.

KAMPEN

C. VEENHOF

KERKELIJK LEVEN

De synode van Hattem

Vorige week is in Hattem de synode van de „Hoogeveen” volgende vrijgemaakte kerken samengekomen.

Daarop zullen ook enkele kwesties aan de orde komen die ons, de uitgestoten kerken, raken.

Vooreerst ligt op de tafel van deze synode een bezwaarschrift van de vrijgemaakte kerk van Maassluis waarin deze de veroordeling vraagt van het nieuwe „doleantie-kerkrecht” zoals dat door prof. Kamphuis werd gepropageerd en op onderscheiden plaatsen in praktijk werd gebracht. Onze lezers kennen dat wel. Het is het oproepen van de leden van een kerk, door een aantal lieden, om zich los te maken van een als „ontrouw” gekwalificeerde kerkeraad, en dat met algehele miskenning van de in de kerkorde vastgestelde bepalingen.

Vervolgens krijgt de synode te doen met een bezwaarschrift van dezelfde kerk waarin deze de vernietiging vraagt van een besluit van de classis Schiedam waardoor de afgevaardigden van genoemde kerk uit de classicale vergadering werden weggezonden.

In de derde plaats moet deze synode zich bezig houden met de schorsing van ds Wesseling van Rotterdam-Charlois. Zoals men weet

verzette deze predikant zich tegen het feit dat vorige synodes vonnissen velden op grond van een interpretatie van de bekende „Open Brief” die de opstellers daarvan unaniem en radikaal afwezen. Ds Wesseling is ten aanzien van zijn schorsing in beroep gegaan bij de synode van Hattem.

En in de vierde plaats moet de synode reageren op een voorstel van de kerk van Maassluis om het daarheen te leiden dat er een samenspreking met het oog op een hereniging zal plaats vinden tussen de „Hoogeveen” volgende en de door „Hoogeveen” uitgestoten kerken. Ds Meester besprak dit voorstel in een vorig nummer van Opbouw.

Het spreekt vanzelf dat wij met grote belangstelling afwachten wat de Hattemse synode in deze zal besluiten.

Wij weten uit eigen informatie dat er in de door de synode van Hattem vertegenwoordigde kerken veel onbehagen en gewetensnood heerst over wat vorige synoden hebben aangedurfd.

Zal deze synode tot het inzicht komen dat wat haar voorgangsters ten aanzien van de uitgestoten kerken en broeders deden niet naar de wil van Christus is geweest?

Eenmaal zal dat inzicht overal doorbreken. Het zou heerlijk zijn als dat reeds in deze synode geschiedde.

Wij hopen het en bidden er om.

Onzerzijds is de band met de „Hoogeveen” volgende kerken nooit doorgesneden. Tot een christelijke hereniging zijn wij steeds van harte bereid.

KAMPEN

C. VEENHOF

MARC DE KLIJN — AMSTERDAM

De Jesus-movement

Zonder enige aarzeling kunnen wij de zestiger jaren omschrijven als het decennium van de revolutie. Revolutie is dan te verstaan als de abrupte verandering of omverwerping van de bestaande orde, van politieke systemen, van maatschappelijke instituties, van sociale zekerheden, van morele waarden en geestelijke realiteiten. Op vakwetenschappelijk niveau heeft zich met name in de theologie, de (maatschappelijk geëngageerde) filosofie en in de gedragswetenschappen een discussie doorgezet — die ook vandaag de dag nog met alle kracht zich voortzet, zich uitbreidt en ontwikkelt — die een sterk horizontalistische denktrant openbaart welke door Prof. dr H. van Riessen diepgaand is geanalyseerd.¹⁾

In deze discussie waaraan vergaande maatschappelijke implicaties verbonden zijn, lijkt het welhaast onontkoombaar om niet in het dilemma van de polarisatie te vervallen. Het geweld waarmee bepaalde beweringen in daadkracht worden omgezet roept een tegenreactie op die wat daadkracht en felheid betreft in geen enkel opzicht de mindere kan worden genoemd.

Daar komt nog bij dat mede door de massamedia al wat zich hier op maatschappelijk niveau afspeelt binnen het bereik van onze gezichts- en gehoorskring is gekomen zodat wij ons eenvoudig niet meer kunnen veroorloven onze ogen en oren voor dit fysiek en geestelijk geweld te sluiten. Bovendien geldt dit ook voor alles wat zich buiten onze nationale grenzen afspeelt en de eenvoudige vergelijking leert ons hier dat het wat de revolutie betreft in Nederland nog maar zeer beaard en evenwichtig toegaat, wanneer wij daar het optreden van de Nationale Garde in Amerika, de bestrijding van guerilla's in Zuid-Amerika en Afrika, het politiegeweld in Japan, West-Duitsland, Frankrijk en Griekenland tegenover stellen. Maar het is bedriegerlijk om een revolutie af te meten naar uitsluitend zichtbare factoren. De verontrusting die zich binnen de Christelijke kerken heeft geopenbaard — ik noem slechts het ontstaan van het Confessioneel Gereformeerd Beraad, de stichting „Waarheid en Eenheid”, het optreden van de Evangelische Omroep (zelfs voor genuanceerde sociologen een miraculeus verschijnsel), de bladen „Koers” en „Concreet”, de gesprekken over een Reformatorisch Dagblad en het onlangs verschenen „Getuigenis” binnen de Nederlands Hervormde Kerk — tonen aan dat reeds lange tijd de ontwikkelingen met onbehagen en nauwelijks verholten kritiek werden gadeslagen en dat men de tijd rijp heeft geacht frontaal en publiekelijk in te grijpen, in die zin, dat men wat de belijdenisgeschriften ons leren aangaande het Christelijk geloof: de leerstukken van schepping, zondeval en verlossing, verzoening in Christus en het uitzicht op het aankondigde Koninkrijk Gods, niet zonder meer wil laten vervallen, laten voor wat zij zijn of prijsgeven aan de evolutie-gedachte.

Temidden van dit naar alle kanten uitzetende geestelijke front in Nederland, doet zich nu het verschijnsel voor dat kleine groepjes jongere mensen, meestal van Amerikaanse (in ieder geval Engels sprekende) origine, behorende tot de zgn. Jesus-movement met een wonderbaarlijke geloofsijver en toewijding getuigenis komen afleggen van hun geloof in Jezus Christus en anderen liefdevol opwekken tot bekering, dit alles met aantoonbaar en niet mis te verstaan resultaat. Het is gezien de hierboven geschetste ontwikkeling onmogelijk om de Jesus-movement in Nederland te zien als de grote gangmaker van het orthodox-christelijke protest; het is veeleer

zo dat de institutionele Kerken onderzoeken of men in de beweging een tegenstander of een medestander heeft te zien en naar aanleiding daarvan haar eigen houding tracht te bepalen.

De geloofsijver van de Jesus-movement en de serieusheid waarmee zij het Bijbels getuigenis verkondigt dwingt niet alleen respect af, maar is ook daarom opmerkelijk omdat het hier jonge mensen betreft die veelal getypeerd plegen te worden als „werkschuw langharig tuig” terwijl het bovendien zó is dat hun invloedssfeer zich expliciet niet wenst te beperken tot de in Nederland zo algemeen verafschuwde subcultuur, maar ook de gevestigde kerken en haar leden wil benaderen. Aan de contacten tussen de Kerken en de Jesus-movement is echter niet al te veel ruchtbaarheid gegeven — wij zullen later zien of hiervoor gegronde redenen zijn aan te voeren — en behoudens een aantal tamelijk oppervlakkige persrecensies zijn haast geen serieuze publicaties of bronnen toegankelijk. Ik heb trouwens de indruk dat dit niet alléén komt doordat de boventoon in onze samenleving zich met nadruk als post-christelijk wenst aan te dienen.

Een bijkomend verschijnsel is, dat men in deze tijd van overgangen, van opkomst, bloei en verval van cultuurfenomenen die zich als „religies” aandienen, en veelal cultische of rituele trekken vertonen — ik denk bijvoorbeeld aan de vele mystieke stromingen (niet uitgezonderd die van de zgn. „Sense-Relaxation”), de spiritualisten, de occultisten, de sabbatisten, de Yoga-aanhangers en andere vormen van het Hindoeïsme en Boeddhisme etc. — uitermate voorzichtig is geworden met het geven van waarde-oordelen over dergelijke activiteiten.

Het is trouwens niet onmogelijk dat de acties van de Jesus-movement door het historisch gezien voor Nederland zeer actuele debat over de Christelijke vrijzinnigheid — met name de discussies rond het abortus-vraagstuk, de gezinsplanning en de euthanasie, alsmede de strijd van de orthodoxe Christenheid tegen de invloeden van het Marxisme binnen zowel R.K.-kring als Protestanten, en tenslotte door de judaïserende theologie naar aanleiding van de profetiën aangaande de toekomst van het Joodse volk en de staat Israël veel minder de aandacht hebben getrokken dan zij in feite verdient hebben.

Het lijkt daarom niet overbodig eens wat dieper in te gaan op de achtergrond, de motieven en de concrete inhoud van de leer die deze jonge Christenen beweegt om zich zo totaal voor Gods Woord in te zetten.

■ De achtergrond van het optreden van de Jesus-movement

Hoewel het m.i. te ver gaat wanneer men het kapitalisme als een directe uitingsvorm van het Protestantisme wil zien, meen ik toch dat Christenen uit het Verre Oosten gelijk hebben wanneer zij beweren dat het Westeuropese Christendom met de komst van de Reformatie afstand heeft gedaan van een door deze mensen als uitermate belangrijk ervaren aspect van het geloofsleven, de „adoration” ofwel de aanbidding.

Wanneer men er namelijk van uitgaat dat het religieuze denken samen hoort te gaan met een bepaalde cultische uitingsvorm, en deze twee in wezen één heel behoren te vormen, m.a.w. wijzen op een duidelijke weerslag in het levenspatroon, zal men moeten toegeven dat het afstand doen van de conceptie van de Heilige Maagd, de heiligen zelf, de sacramenten, de knieval, de relikwieën en de dispensaties, een zekere rationalisering betekent.

De beoefenaars van het Hindoeïsme en Boeddhisme hebben hun Westerse navolgers

steeds weer gewezen op het feit dat het niet alleen gaat om een theorie, een geloof, of een beschouwingwijze maar ook, en vooral, om een bepaalde levenspraktijk.

Hoe dan ook, Bryan Wilson²⁾ gaat zover te beweren dat in het reformatorische geloof een seculariserende tendens zit welke slechts door de Verlichting als zodanig naar buiten is getreden en een autonoom bestaan is gaan leiden.

Voorals in Amerika, het land van herkomst van zovele opwekkingsbewegingen — en ook nu weer de Jesus-movement — hebben Calvinisten, Baptisten, Quakers en later de Methodisten veel bijgedragen om het levenspatroon te rationaliseren. Ten slotte werd de Kerk dusdanig gekritiseerd van buitenaf, b.v. door Tom Paine, dat 'n grote kloof ontstond tussen de Kerk en de intelligentsia en deze tendens is zowel aan te wijzen in Engeland als Frankrijk als de Verenigde Staten. Weliswaar heeft Wesley getracht het Christelijk geloof in relatie te brengen met een aantal zgn. deugden (b.v. vlijt, matigheid, spaarzaamheid, nauwgezetheid etc.) maar het bleek onvermijdelijk dat de secularisatie en de industrialisering van de maatschappij hand in hand gingen.

De Kerk van alle eeuwen raakte in diskrediet omdat zij zich niet wist te onttrekken aan deze ontwikkeling, integendeel als het verlengstuk van de maatschappij werd gezien.

Het is derhalve noodzakelijk hier te signaleren dat de reveilbewegingen welke voor het eerst ontstonden tegen het midden van de achttiende eeuw vooral in Amerika, maar óók in Europa hun religieuze gevoelens niet hebben geënt op het belijden der Kerk door alle eeuwen heen, maar dat een sectarische religieuze geesteshouding werd gevoed. Tegenover de officiële kerk, met haar eigen normen voor godsdienstige beleving, welke met de staat werd vereenzelvigd postuleerde men een volkomen vrijheid van keuze voor welk religieus beleven dan ook. Een grote rol heeft steeds gespeeld dat men een bepaalde gelaagdheid, een bepaalde volksklasse met de staatskerk identificeerde waar men zich tegen af wilde zetten. Op deze wijze is het te begrijpen dat deze talloze opwekkingsbewegingen nimmer enige toenadering hebben gezocht met de bestaande institutionele kerken en de Jesus-movement maakt op deze „regel” geen uitzondering. Het is zeer duidelijk dat b.v. in het gemeenschappelijk gebed van de Jesus-people een cultische belevingsvorm wordt nagestreefd die zichtbaar en vooral tastbaar zoekt te bevestigen (staande in een kring legt men de armen op elkaars schouders) wat men individueel als relevant ervaart.

Het veelvuldig „Love Jesus”, „Praise the Lord”, „Halleluja”, „Praise God” en „we love you” legt getuigenis af van het bittere protest tegen de dwang om uit fatsoensoverwegingen de innerlijke gevoelens en vooral het aspect van de aanbidding, de adoratie, de kop in te drukken. Revolutionair is deze handelswijze hierin dat men bewust tracht een eenheid tot stand te brengen in zowel het innerlijk als het uiterlijk beleven.

Men moet vooral niet onderschatten dat de Amerikaanse staat op grond van haar sterk liberalistische uitgangspunt nooit de officiële kerken gesteund heeft. Deze situatie is niet te vergelijken met de ontwikkelingen in Europa waar de cultuur als het ware uit het Christendom is geboren, zodat de snelheid waarmee de geseclariseerde Amerikaanse cultuur om zich heen grijpt — juist vanwege dit fundamentele vacuüm — niet zo verbazingwekkend is. Zo kon het gebeuren dat de religie, dat wil zeggen het Christen-zijn en het geregeld gaan naar de Kerk, in de Amerikaanse samenleving werd vereenzelvigd met Maatschappelijk Fatsoen waar niet zelden sociale status en goedbetaalde baantjes van afhingen. Het zou geen kwaad kunnen de liberale theologie van Robinson, van Buren e.a. eens vanuit dit standpunt te zien, namelijk dat zij vanuit een wezenlijk geseclariseerde situatie iets trachten te rédden van het religieuze, hoe verkeerd en oppervlakkig hun pogingen ons ook mogen

¹⁾ In Mededelingen van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte. Uitgave J. H. Kok N.V., Kampen. „De voorgrond en de achtergrond” in september 1971 nr. 3 en december 1971 nr. 4.

²⁾ Bryan Wilson in „The rise of secular society”. Uitgave: History of the 2th Century - our world today: „Religion in a secular age”. Uitgave door Purnell voor BPC Publishing Ltd. London 1970, pp. 563 ev.

toeschijnen. Het enorm hoge percentage van misdadigheid, geweldpleging, drugverslaving, onmaatschappelijk gedrag en zelfmoordpogingen in de Verenigde Staten, de hoge vlucht die het kapitalisme heeft genomen, de typisch Amerikaanse ideologie van „de succesvolle zakenman”, de hang naar weelde, prestige en ongelimiteerde vrijheid zijn vanuit een Christelijk georiënteerde context totaal ondenkbaar en het is niet verbazingwekkend dat men de Amerikaanse kerken wel vergelijkt met sociale gezelligheidsverenigingen waarin vrouwen de grootste rol spelen. Als de laatstgenoemde typering juist is, en de kerken inderdaad op geen enkele wijze wezenlijk richting pogen te geven aan het maatschappelijke leven, noch de overstelpende hoeveelheid sociale problemen het hoofd kunnen bieden, ja ook nooit zich wezenlijk rekenschap hebben afgelegd van de inhoud van het Christelijk geloof, juist met het oog op deze levenspraktijk, dan is het verklaarbaar dat een groot gedeelte van de opgroeiende jeugd zich afkeert van de gevestigde kerken omdat zij er geen liefde, geen begrip en geen mededogen vinden en zelfs niet serieus worden genomen.

De Jesus-movement wil radicaal breken met de kerk als geseculariseerd gezelligheidsinstituut, dat slechts een vernisje godsdienstigheid ten toon spreidt hetwelk dan ook moet verdwijnen zodra na de zondag de alledaagse werkelijkheid weer aanbreekt. Zij verzet zich tegen lippendienst aan de Here Jezus zonder daarbij het eigen leven aan Zijn wil te onderwerpen.

Gezien deze maatschappelijke context zijn de parallellen die te trekken zijn met de zgn. Pinkstergroepen frappant. Van alle sectarische groeperingen zijn de Pinkstergroepen het snelst groeiende en dit, vanaf hun aanvangsperiode omtrent de eeuwwisseling, niet alleen in Amerika, maar ook in Zuid- en Centraal-Afrika, in Japan, terwijl ook Nederland in dit opzicht niet onbedeeld is gebleven. Geheel in overeenstemming met deze Pinkstergroepen kennen de Jesus-people geen enkele vorm van centrale organisatie of statistische gegevens, maar ook wat het leerstellige gedeelte betreft is de Geestesdoop hier iets gemeenschappelijks, verder de tongentaal, het zich afzetten tegen de officiële kerken en de nadruk op persoonlijke bekering. Dat sectarische groeperingen in kleine gemeenschappen bijeen plegen te komen is begrijpelijk en heeft voor de Jesus-movement alleen iets aantrekkelijks.

Deze „Pentacostalist fervor” van de Jesus-movement is uiteraard ook in Amerika zelf opgemerkt o.a. door Ronald Knox in zijn boek „Enthusiasm” waarvan door het blad „Time” van 21 juni 1971 de volgende uitspraak wordt geciteerd: „He wil have no weaker brethren who plod and stubble, who (if the truth must be told) would like to have a foot in either world, whose ambition is to qualify, not to excel. He has before his eyes a picture of the early Church, visibly penetrated with supernatural influences, and nothing else will serve him for a model.”³⁾

Men heeft van officiële kerkelijke zijde in de Verenigde Staten ook wel andere kritiek op de Jesus-movement naar voren gebracht. Men verwijt de groep een zekere obsessie, een bezetenheid, een grote mate van ongestructureerdheid, maar vooral ook het citeren van Bijbelteksten uit zijn verband en

zonder ze in hun context als argument te gebruiken. Dit soort letterlijke aanhalingen, waarbij verder niet geredeneerd mag worden acht men levensgevaarlijk. Deze ongestructureerdheid is overigens voor sommige Jesus-people juist de aanleiding om zich weer aan te sluiten bij een officiële congregatie. Over het niet toegankelijk zijn voor een andere Bijbeltekst-interpretatie kan men het eens en oneens zijn. Oneens in zoverre men de wezenlijke inhoud van de tekst door verschillende interpretaties tracht te relativiseren. Persoonlijk heb ik een dergelijke geslotenheid bij de zgn. „Children of God” — waarover in het vervolg meer zal worden gezegd — niet opgemerkt.

■ Het begin van de Jesus-revolution

Algemeen wordt aangenomen dat de Jesus-movement omstreeks 1967 vooral in San Francisco maar ook op andere plaatsen tegelijkertijd optredend, binnen het bereik kwam van de publieke opinie, maar het allereerste begin wordt in 1962 gelegd — het is de tijd van de Beatniks en nog enkele jaren voordat de Amsterdamse Provo's zich beginnen te roeren — wanneer een oudere dame voedsel komt uitdelen onder een aantal Beatniks en daarbij enige Bijbelteksten aanhaalt. Dit appèl zal uitgroeien tot de algemene Jesus-movement en de groepering waarvan zij zich hebben losgemaakt, de zgn. „Children of God” die momenteel werkzaam is in Amsterdam. Het is de tijd dat de New-Left beweging zich steeds radicaler begint op te stellen en waarin Timothy Leary zijn drug-evangelie aan de man brengt terwijl de Rock and Roll muziek de verschillende stromingen aanvankelijk nog samenbindt door haar volstrekt eigensoortig geluid. Men heeft de opmerking gemaakt dat de aanhangers van de subcultuur in Jezus slechts een andere drug heeft gezien en dat op grond daarvan van een werkelijke bekering geen sprake kan zijn. Niets is minder waar. Het verband tussen drugs en bekering ligt er wel degelijk maar op een totaal ander vlak. Vele jongeren zijn door middel van drugs op het spoor gekomen van een tot dusver ongekennde geestelijke werkelijkheid welke in hen een blijvende honger deed ontstaan die ten slotte slechts door Christus alleen wérkelijk gestild kon worden. De nieuwe moeilijkheid die echter ontstond was dat nu, met het zicht op deze diepere en geestelijke werkelijkheid, de grootst mogelijke communicatiemoeilijkheden bleken op te duiken wanneer men naar inniger contact zocht met de veelal materialistisch ingestelde ouders. Maar het veelvuldig beroep van de Jesus-movement op de Heilige Geest vindt zijn grond voor een groot deel in het reële feit dat deze jongeren door hun druggebruik met werkelijke demonen te maken hebben gehad waar ze na hun bekering van verlost waren. De troosteloosheid en de diepe geestelijke ellende die na psychedelische ervaringen het bestaan doortrekt moet het afleggen tegen de zelfovergave aan Christus die het cynisme, de bitterheid, de angst, de haat en de wanhoop wegdoet.

Dat men zich afzet tegen de bestaande kerken blijkt ten eerste uit de naam „Jesus-people”. Edward E. Plowman⁴⁾ is van mening dat deze naam niets meer wil betekenen dan „Christenen” maar dat deze betiteling een rare bijklank heeft (!) en in de beweging wordt het woord Christenen dan ook niet gebruikt. In het „House of Christian Love” dat ontstond uit een voormalig drugcentrum wordt de klemtoon gelegd op de beginselen van de Bijbel die men tot een functioneel deel van het leven moet maken zodat men een écht Christen wordt zonder tot een kerk behoeven te horen. De communes, christelijke gemeenschappen, die zodoende ontstaan willen niets minder en niets meer dan de rol van de bestaande kerken overnemen, omdat deze instituten in gebreke zijn gebleven. De functie die de Children of God geven aan hun „colony” is zowel die van „Kerk” als die van „huis”. Het optreden naar buiten geeft het gevoel dat men een doel heeft, een bestaansgrond heeft, waardoor men gedwongen wordt zijn aandacht op anderen te rich-

ten. De confrontatie met de Bijbel wordt mede hierdoor een levensnoodzaak, letterlijk! Doelbewust wil men in deze kleine persoonlijke en overzichtelijke gemeenschappen iets beleven en uitdragen van het „lichaam van Christus” en het streven om tot een totaal nieuwe sociale orde te komen met Christus als middelpunt schijnt mij oprecht, de pretentie daarentegen onhistorisch te zijn. Men moet daarbij echter niet denken aan een militaire coup of een bloedige revolutie met duizenden slachtoffers, maar het gaat de Jesus-movement om een werkelijk geestelijke revolutie. Het geestelijke oogmerk van hun strevingen wordt talloze malen extra benadrukt. Van een heilige bevrijdingsoorlog zoals de Black Panthers deze nastreven willen de Jesus-people (ook wel „Jesus Freaks” of „Street Christians” genoemd) niets weten. Zij keren zich van deze militante extremisten af, echter zonder verbittering. Een handgemeen trachten zij zelfs niet te ontlopen — dat zou ook moeilijk te vermijden zijn omdat zij zich uitdagend opstellen zowel tegenover de hippies als de New Left beweging. Bij de verspreiding van de „ondergrondse” Christelijke bladen zoals „Truth”, „Right on”, „Agape”, „Oracle” en „Maranatha” zijn ongelukken voorgekomen. Rush Greenslade werd, toen hij wilde getuigen van Gods liefde, in elkaar geslagen — hij is een der stafleden van het blad „Truth” en accepteerde zijn wonden zonder terug te slaan om Christus' wil.

De opgerichte telefooncentra, radiostations, Bijbelcentra, koffiehuisen en restaurants waar men de massale toeloop tracht op te vangen doen veelal denken aan een ondergrondse strijd. De gelijkenis met Paulus die zich steeds op een veldtocht waande dringt zich op. De kracht van de Jesus-movement is echter hun geloof waardoor zij in staat zijn dóór te gaan waar anderen zouden opgeven. Zij stralen liefde en begrip uit en het is onvoorstelbaar hoeveel gespannen, nerveuze, opgejaagde en angstige levens bij hen een toevlucht zoeken. Het argument waarmee zij sommige extremisten tot nadenken brengen is wat er ná de zo intens nagejaagde revolutie moet gebeuren: men zou opnieuw een samenleving moeten opbouwen en structureren. Maar zover vooruit blijken slechts weinigen te willen denken.

Plowman heeft in zijn boekje over de Jesus-movement, in hoofdstuk 8, geschreven over de muziek (van de beweging) maar het heeft mij niet kunnen overtuigen. „...de muziek was prachtig, maar wat nog mooier was, was het gevoel van liefde en zorg voor de ander dat tot de mensen doordrong. Over het zachte meeslepende laatste refrein: „wil je een doel in je leven?” heen, vroeg een jonge leider de niet-Christenen om Christus te ontvangen. Verschillende ruige jongeren rondom mij braken in tranen uit en liepen naar voren samen met dozijnen teen-agers. Koorleden begonnen te huilen terwijl zij zongen. Een snikkende sopraan verliet haar plaats en liep naar één van de jongens toe. Zij droogden elkaars tranen af, glimlachten, omarmden elkaar even en bogen zich toen in gebed.” (pag. 148-149)

Hier worden machtsmiddelen aangewend met het oogmerk om op zuiver emotionele gronden reacties te bewerkstelligen, die een cultisch neveneffect blijken te hebben. De mensen worden niet overtuigd maar meegevoerd en overdonderd. Populaire songs als deze zijn erop berekend om laatste remmingen die een irrationele geloofs-sprong in de weg staan te overbruggen, hetgeen niets minder is dan manipulatie. Nog bedenkelijker is het wanneer men in de moderne muziek een strategisch communicatiemiddel gaat zien (pag. 167). Deze massale machtsmiddelen kunnen de Jesus-movement noodlottig worden wanneer men de bekeerden niet voldoende begeleiding kan geven en op deze wijze bijdraagt tot oppervlakkigheid en op enkel gevoels gebaseerde Christus-aanbidding, welke op den duur geen stand houdt.

In „Koers”⁵⁾ heeft Dexter Wright, een Christen die deel uitmaakt van de Jesus-movement, zijn bezwaren tegen de „Children of God” kenbaar gemaakt. Volgens hem is dit een kleine groep radicalen (Time spreekt van „ultrarigid”) die beweert alléén de ware leer te huldigen. Men leert daar álles op te geven, zelfs de eigen familie, terwijl het volgens hem Bijbels is om Jezus de eerste plaats te

³⁾ „Hij zal geen zwakkere broeders hebben dan wie ploetert en struikelt, dan hij die (als de waarheid aan het licht moet komen) het liefst een voet in beide werelden zou zetten, wiens ambitie het is om zich te bekwaamen, maar niet om uit te blinken. Hij heeft een beeld voor ogen van de vroeg-Christelijke kerk, zichtbaar doordrongen van bovennatuurlijke invloeden en niets anders kan voor hem tot model dienen”.

⁴⁾ Edward E. Plowman: „De Jesus-movement”. Een verslag over Christelijke revolutionairen in actie. Uitgave: Vereniging tot verspreiding der Heilige Schrift, N.Z. Kolk 19-21, Amsterdam.

⁵⁾ „Koers”, 3e jaargang nr. 45, 1 januari 1972.

geven en de eigen familie niet voorop te stellen. Ook zijn de „Children of God” z.i. slaaf van de letter, terwijl zij hun teksten iedereen opdringen. Wright is géén tegenstander van de kerken en wat het getuigen betreft weet hij zich afhankelijk van de leiding van de Heilige Geest zodat men alleen die mensen toespreekt die door de Here in hun hart reeds de bereidheid hebben ontvangen om te luisteren.

■ De „Children of God”

De „Children of God” beschikken momenteel over 56 „colonies”, communes dus, die zij op grond van Handelingen 2:44, 45 zo authentiek christelijk mogelijk wensen in te richten. Vanuit Londen waar hun hoofdkwartier, althans voor hun activiteiten in Amsterdam, gevestigd schijnt te zijn staken vier leden van deze gemeenschap het Kanaal over om in Amsterdam op de Dam en in het Vondelpark, waarvan men wist dat zich in de zomermaanden talloze hippies en drug-verslaafden, vrije sex-aanbidders, teen-agers en marxistische jongeren bevonden, met gitaar-begeleiding zingend van hun geloof te getuigen. Na dit eerste begin in de zomermaanden van 1971 volgde een blijvend onderkomen op de Kerkstraat nr. 7, waar de autonome commune van plan is zich blijvend te vestigen. Volgens Gwijnn Thijssen⁶⁾ „werkt” men daar 24 uur per dag en 7 dagen in de week. Er heerst een vriendelijke sfeer in de commune, waar overigens sex volledig taboe is verklaard en de weinige vrouwelijke leden in volledig verhullende kledingstukken zijn gekleed. Men leeft op een bestaansminimum en ontziet zich iedere vorm van luxe.

Alle nieuwkomers worden ingedeeld in een van de 12 stammen volgens welke indeling men snel een inzicht heeft in de typische begaafdheden van ieder individu afzonderlijk. Zo horen de automonteurs in de stam Issachar, de koks in de stam Simeon — deze stam is in Amsterdam uitzonderlijk hoog opgeklommen! — timmerlieden en behangers bij de stam Juda, drukkers, tekenaars en fotografen bij de stam Gad, naaisters, verpleegsters e.a. typisch vrouwelijke werkzaamheden bij de stam Manasse etc. In een volledige „colony” behoren leden van alle stammen vertegenwoordigd te zijn. Zij vormen sociale „units”.

Achterin het boekje van Plowman is een appendix opgenomen waar een aantal pagina's aandacht wordt besteed aan de „Children of God”. Het blijkt inderdaad zo te zijn dat iemand die besluit zich aan te sluiten bij de Children, werkelijk het discipelschap van Jezus moet opnemen en alles, gezin, Kerklidmaatschap, baan etc. moet opgeven. Er staat bij dat dit niet alleen de beste financiële basis, maar ook de meest praktische en efficiënte (!) manier is om „het werk gedaan te krijgen”. Dit werk bestaat uit dagelijks 3½ uur Bijbelstudie en 3½ uur getuigen op straat of huishoudelijk werk verrichten, in geen geval geld verdienen door een betrekking aan te nemen. De Children gaan er nml. van uit dat een discipel van Jezus eens en voor altijd de maatschappij die zich uitsluitend op de mens concentreert en daarbij alleen nog oog heeft voor de kennis, het intellectuele aspect van de mens, moet verlaten om zodoende een nieuwe ordening, een nieuwe maatschappij, ja, een nieuwe natie op te bouwen. Dat persoonlijke bezittingen niet worden meegenomen vloeit natuurlijk voort uit het feit dat men letterlijk uit de wereld moet gaan!

Een nieuw ingewijde krijgt een zeer intensief Bijbelondericht, dat hij zich goed moet

inprenten. Men leert achtereenvolgens over eeuwige redding, de doop met de Heilige Geest, het leven van de waarachtig Christenen aldus omschreven in de eerste vijf hoofdstukken van Handelingen en een Christelijke wereldbeschouwing waarbij, op grond van de tekst in Hebreëen 12:13, wordt gesteld dat men „gast” en „vreemdeling” is in de wereld. Het is opvallend om te zien hoezeer men er voor waakt dat niemand teveel tijd krijgt om aan zichzelf te besteden. Steeds waar men tijd over heeft wordt met Bijbelstudie begonnen. De speciale leefregels, waar m.i. ook de stammenindeling toe behoort is echter niet afkomstig uit de Bijbel maar van „Mozes”, een geestelijke leider uit Dallas, U.S.A., die naar zijn grote voorganger is genoemd, iemand die speciaal door de Heilige Geest wordt geleid. Gehoorzaamheid én liefde voor elkaar is hier het meest opvallende.

Opmerkelijk is de uitspraak van reeds genoemde Gwijnn Thijssen (omgedoopt: „Zathu” — zelfs de eigen naam mag niet meer aan de wereld herinneren) die stelt: „ik gehoorzaam mijn ouderen (voorgangers) blindelings, omdat ik geloof dat hun gezag van God is. Als een oudste iets foutiefs opdraagt, dan geloof ik dat God hem wel van die plaats zal afzetten. Zonder gehoorzaamheid is geen eenheid mogelijk”.⁶⁾

De „Children of God” besteden buitengewoon veel aandacht aan het uit het hoofd leren van Bijbelteksten. Ook daarvoor zijn speciale regels ontworpen. Er zijn 12 sets van Bijbelteksten die in reeksen onder elkaar zijn geplaatst. Dat is ook de reden waarom men met papiertjes en tractaatjes om de nek gebonden loopt om tijdens huishoudelijk werk geen moment verloren te laten gaan van de kostbare tijd die aan Bijbelstudie besteed moet worden. Opvallend is de eenzijdigheid van de Bijbelpassages. De eerste zes „sets” hebben alleen Nieuwtestamentische Bijbelteksten b.v. Johannes 1:12, 3:16, 3:36, Romeinen 3:23, 6:23, 10:9, 10:10, Efeziërs 2:8, 9, Philippenzen 4:13, I Johannes 3:16, Romeinen 3:20. Dit is de eerste set. Veel uit psalm 119 wordt aangehaald, veel ook uit Daniël. Er is een aparte psalmen-set, nml. 1, 2, 8, 14, 15, 19, 23, 24, 27, 32, 34, 37. Een van de tractaatjes die ik in handen kreeg had tot titel „Are we living in „THE TIME OF THE END”, de Bijbelse profetieën worden uitzonderlijk uitvoerig en gedetailleerd behandeld. Men is er vast van overtuigd dat Christus in deze generatie nog zal terugkeren. Dit ook op grond van alles wat momenteel in Israël gebeurt. Zelfs de zesdaagse oorlog, waarbij vliegtuigen de Gazastrook bestookten, wordt in verband gebracht met een tekst uit Jesaja 11:14. De tekst uit Ezechiël 36 wordt aangehaald om te wijzen op het significante van de terugkeer van het Joodse volk en de herbebouwing van het land Israël.

De Jesus-people leven als het ware voortdurend in de spanning van een messiaanse verwachting, maar evenzeer is het waar dat zij met opmerkelijke en bewonderenswaardige liefde, met gastvrijheid en geduld luisteren naar alle vragen van nieuwsgierige bezoekers, welke overigens wél naar het doel van hun komst wordt gevraagd. Hun geloof is echt, hun inzet en opoffering eveneens; daar mag men niets van afdoen.

Toch blijkt het zo te zijn dat wanneer men blijk geeft tot in het hart van de beweging te zijn doorgedrongen ook hier niet eensgezind sprake kan zijn van instemming of afkeuring. Het verdient aanbeveling het artikel in „De Stem”⁷⁾ wat dat betreft eens te vergelijken met het interview van Prof. dr. David Flusser.⁸⁾ Maar Christelijk gezien mogen we ook niet blijven staan bij een grondige analyse.

Dr. M. Basilea Schlink wijst in haar geschriftje „Het zal zijn in de laatste dagen”⁹⁾ terecht op het feit dat broederlijke liefde, vrede en reinheid het stempel drukken op het communale samenleven van de Jesus-

people. Dat het in dergelijke communes ordelijk toegaat, dat jongens en meisjes gescheiden slapen, dat voorechtelijk verkeer niet is toegestaan en dat de zogenaamde „nieuwe moraal” het oproer, het geweld en de haat worden afgewezen.

De communale samenlevingsvorm is voor haar althans geen reden om de intenties en het evangelisch karakter van de Jesus-people te kleineren of argwanend tegemoet te treden. Dit geldt ook voor de charismatische trekken en de ekstase waarvan wij als nuchtere Nederlanders volgens haar opinie al te gauw geneigd zijn deze trekken overdreven te vinden en dáárom als onjuist en on-Bijbels van de hand wijzen. Men zegt dan dat zoiets „pinksterachtig” aandoet of komend „vanuit de duisternis”. Zij gaat nog verder en stelt dat „het feit dat er wel eens verkeerd gebruik van gemaakt werd, heft de gaven op zichzelf, en het juiste gebruik daarvan, immers niet op. Het zou dus onjuist zijn opwekkingsbewegingen te veroordelen, alleen omdat ze geestesgaven hebben.”¹⁰⁾ En terecht wijst zij op Paulus die dit bij de gemeente van Corinthe ook niet gedaan heeft, maar deze gaven in het juiste kader stelt (1 Corinthiërs 14:5 ev.).

Maar — en hier komen wij in de buurt van mijn eerder gemaakte opmerking betreffende het feit dat algemeen zo weinig ruchtbaarheid wordt gegeven aan contacten die plaatsvinden of plaatsgevonden hebben tussen de verschillende Kerken en de Jesus-people — hoe dienen wij nu onze houding ten aanzien van deze evangelische opwekkingsbeweging te bepalen. Wat ik persoonlijk daarvan heb ondervonden varieert tussen lauwe tot enthousiaste instemming en besliste of scherpe afkeuring, beide polen lijken mij te eenzijdig, te oppervlakkig en te gemakkelijk. Eenzijdig omdat men een beweging op evangelische grondslag door zelfs enthousiaste instemming iets van haar appél-karakter ontleent ten aanzien van de Christenheid die wat betreft haar houding tegenover de drug-verslaafden etc. zo grenzeloos tekort is geschoten. Oppervlakkig en te gemakkelijk omdat men het effect van deze beweging slechts voor kennisgeving aanneemt zonder het zich existentiële eigen te maken, ervan te leren en zonder deze Jesus-people in eigen levenskring te betrekken, en ook omdat men zonder liefde vaak en zonder bescheidenheid in een „fanatieke en farizeese oordeelsgeest” voorwendt te „waken” over de rechte leer.¹¹⁾

Wij mogen er wel voor waken dat wij onze onverschillige liefdeloosheid niet gaan beschouwen als een deugd van nuchterheid en werkelijkheidszin en het beeld dat dezelfde Basilea Schlink oproept van de vader die tevoren vele tranen geschreid heeft en in blijdschap zijn verloren gewaande zoon in de armen sluit en hem vergeeft is daarom zo toepasselijk op de huidige situatie omdat ik nu juist deze liefde bij de Kerken mis als het gaat om een herkenning in de woorden en daden van deze Jesus-people.

Ik zou daarentegen graag zien dat de Kerken de Jesus-people en hun gevolg een ontvangst zouden bereiden, omdat ik meen dat er in Christus blijdschap, vreugde en liefde mag zijn en daarom ook herkenning, m.a.w. dat de Kerken metterdaad tonen dat het „in de wereld maar niet van de wereld” niet alleen een vlucht uit de wereld behoeft te betekenen zodat men er alleen te gast is en vreemdeling blijft, maar dat de Kerk als zuiverende structuur het samenlevingsverband eerst mogelijk maakt en in rechte banen leidt.

Laten wij niet veroordelen of zelfs maar oordelen, doch leren het ware te onderscheiden en daarin vreugdevol een herkenning te beleven en ervoor wachten dat wij elkaar een bepaalde vorm van vroomheid gaan opdringen. Op deze wijze moet het mogelijk zijn dat ook de „Children of God” die zich zo exemplarisch en anti-kerks schijnen te willen opstellen, leren inzien dat er geen reden is om zich als een nieuwe geestelijke, Christelijk geïnspireerde elite aan te dienen en dat men samen de eenheid in Christus opnieuw leert beleven als een realiteit die zich in ieder tijdvak opnieuw waar maakt door Gods genade.

¹⁰⁾ Dr. M. Basilea Schlink, p. 29.

¹¹⁾ Dr. M. Basilea Schlink, p. 20, p. 30.

⁶⁾ „Koers”, 2e jaargang nr. 44, 18 december 1971.

⁷⁾ „De Stem”, februari 1972, 12e jaargang nr. 141. Postadres: „De Stem in de Woestijn”, Postbus 3605, Wessem. Artikel: „Zal de Jezus-beweging van Amerika ook op Europa overspringen?”

⁸⁾ „Avenue”, januari 1972, p. 23-26. Interview W. A. C. Whitlau/Prof. dr. David Flusser.

⁹⁾ Dr. M. Basilea Schlink: „Het zal zijn in de laatste dagen”, p. 15. Evangelie Drukkerij en Uitgeverij, Postbus 268, Apeldoorn. Uitgave: Stichting Vrienden van de Evangelische Marienschwesternschaft Slotmansweg 8, Nijverdal.

VIERHOUTEN — D. W. L. MILO

INTUÏTIE

Voor een paar weken - eer we het zijweggetje naar Susanna insloegen - hielden we ons bezig met de schaduwzijde van ons leven. Bepaaldelijk met onze dromen. En zegden toe, hiermee eens verder te zullen gaan.

Bij „openbaringsdromen” zagen we al, dat er „nieuws” in de „aether” kan zijn, dat de een draadloos aftapt - terwijl de ander moet wachten op de post, de krant, de nieuwsberichten. Grote uitvindingen als de boekdruk-kunst, de ontdekking van onbekende landen, atoomsplitsing en ruimtevaart kwamen gelijktijdig op verschillende plaatsen op. Dit „aftappen” en de andere termen wijzen in deze richting: dat wij mensen onbewust ideeën en gedachten kunnen opvangen. Elk menselijk onderbewustzijn werkt als een draadloos ontvangststation. Daar zit geen hocuspocus bij; de feiten zijn er nu eenmaal en langs welke weg u ze wilt verklaren is bijzaak; hoofdzaak is dat onze intuïtie gebruikt kan worden. Electriciteit is ook zo'n moeilijke zaak om te verklaren en te begrijpen; maar iedere huismoeder kan ze gebruiken.

Dat „gebruiken” slaat op een bewust handelen; ermee werken. Inderdaad, bij intuïtie komt als eindstation ook uw brein te pas. Dit in tegenstelling tot de onbewuste ervaring in de droom, waarbij uw verstand blijft uitgeschakeld. Maar ook bij intuïtie komt de ervaring aanvankelijk via uw onderbewustzijn binnen. Blijft het daar steken dan zegt u straks: dat had ik kunnen weten! Komt het verder, tot in uw bewustzijn, dan zegt u straks: ik wist dat het kwam!

Er wordt wel beweerd dat wij veel meer van ons leven kunnen maken, wanneer we ons talent dat intuïtie heet wat meer gebruiken. Zelfs ervaren zakenmensen, die hun branche voldoende beheersen, de verkooptechnieken kennen, hun verstand, moed en doorzettingsvermogen ontwikkelden, schenken aandacht aan een evenredige ontwikkeling van hun intuïtie-vermogen. Want het maakt veel uit: of je de marktontwikkeling voor je branche over vijf jaar vooruit moet berekenen - dan wel of je die intuïtief kunt peilen. Niet dat je de wetenschappelijke berekeningen kunt nalaten; maar het is wel prettig om - alvorens tot een kostbaar markt-onderzoek te besluiten - uit eigen intuïtie te weten of deze uitgave verantwoord zal zijn.

—o—

Vindt u het ook zo merkwaardig dat we altijd spreken van „vrouwelijke intuïtie”? Net of die natuurlijke eigenschap aan de helft van de mensheid onthouden zou

zijn. Het is zeker waar, dat tot het mannelijk karakter de eigenschap behoort: alle dingen logisch door te denken, liefst door te praten. En het is niet minder waar, dat wij mannen de intuïtie van de vrouw voorzichtig willen aanvaarden - maar die van een man argwanend terzijde leggen. Want mannen willen gronden, achtergronden, thesen, antithesen, bewijsvoeringen, conclusies en synthesen. Ze beroemen zich op hun gave van het logisch redeneren. Maar een vrouw, die haar intuïtie volgt, is al lang aan het eindstation, wanneer de man nog halverwege zijn redenering is. Een man zei eens: vrouwen zijn in zekere zin wel logisch, maar ze slaan zoveel stations over en dat maakt ze zo moeilijk. Laten we nu eens wachten op de vrouw die antwoordt: mannen komen wel op de juiste gedachte, maar het gaat zo verschrikkelijk omslachtig. (Deze wijsheid moet een man namelijk op zijn tijd maar eens horen.)

—o—

Een huiselijk voorbeeld van huisvrouwelijke intuïtie? Vroeger werd bij ons regelmatig een pan melk gekookt. Vandaag niet meer; vandaag gaat dat uit blikjes, zakjes, flesjes en potjes. Maar u weet wat de ramp is, wanneer de pan melk tien seconden te lang op het fornuis staat: stoomwolken, sissende stormgeluiden, een geur die drie weken blijft hangen in huis en een vertwijfelde gil op de koop toe. Welnu, dit alles kwam bij ons nooit voor. Mijn vrouw wist, waar ze ook mee bezig was, altijd precies het juiste moment, waarop de kokende melk „opkwam”. Geen seconde te vroeg, geen seconde te laat. Alsof ze een ingebouwd uurwerkje in haar onderbewustzijn meedroeg. Maar dit verschijnsel heeft met ingebouwde uurwerkjes niets te maken - het is zuiver intuïtie, die praktisch ontwikkeld en benut is.

Het is intuïtie, wanneer u de krant weglegt en bij uw slapende kinderen gaat kijken: om dan te ontdekken dat een zich blootgewoeld of overgegeven heeft. Het is intuïtie, wanneer u naar uw hart luistert om een broeder te bezoeken, die u juist nodig heeft. Het is intuïtie, wanneer u de telefoon hoort gaan en zegt: dat zal Marietje zijn - en het is Marietje ook. Het is intuïtie wanneer u hetzelfde zegt, dat de ander had willen zeggen; of wanneer beiden hetzelfde zeggen. (Wij zeiden vroeger op zo'n moment: „een joodje geboren!”; en als beiden ook dit gelijktijdig uitspraken kon er nog „een tweeling!” af - maar verder mocht het niet, want dan kwam er overbevolking.)

Kijk, nu is intuïtie toch meer dan de grappige ervaring dat de een zegt wat de ander denkt. Eigenlijk moeten we hier waarschijn-

lijk over telepathie spreken - en dat kan een andere keer ook wel eens. Maar intuïtie in strikte zin betekent: het verkrijgen van een voorstelling of overtuiging, zonder dat zintuigelijke waarneming of logisch denken er aan te pas zijn gekomen.

Wij denkende westerlingen staan hier altijd wat moeilijk tegenover. Waar alles slechts in logische zin wordt aanvaard moet elke waarneming door de hersenen worden verteerd alvorens bruikbaar te zijn. De mens is het enige denkende schepsel, zeggen we bescheiden, hoewel ervan overtuigd dat denken hoofdpijn kost. Daarom snuiven we om degene, die „iets weet” zonder het te hebben vernomen; of die iets „ziet” zonder dat hij erbij is geweest.

En ongetwijfeld: bij zieke geesten kunnen waanvoorstellingen ontstaan; en bij zieke mensen komen koortsdromen en hallucinaties voor. Maar die moet u nooit verwarren met gezonde intuïtie van gezonde mensen.

Een japans tekennaar en een europees schilder hadden eens een gesprek over elkaars kunst. Ze kwamen tot een gemeenschappelijke waardebeoordeling van schoon en lelijk, van ontroerend of afschuwwekkend - en dat is al heel wat onder kunstenaars. Dus kwamen ze tenslotte tot de verschillen in hun beider kunstfilosofie. De europeaan zei: „uw tekeningen zijn indrukwekkend en in hoge mate boeiend; maar ik vraag me af of men in Japan wel eens gehoord heeft van perspectief en van de beperking der dimensies, want logisch staat uw kunst nog in de kinderschoenen.”

Zo, dat was dat. De japanner bleef glimlachen, zoals een welopgevoede japanner doet. „Uw perspectief” zei hij vriendelijk „is tot in decimalen nauwkeurig berekend en uw dimensionele beperkingen zijn voortreffelijk in acht genomen. Maar wat maken deze futiliteiten uit, wanneer u tot het wézen van uw onderwerp niet eens weet door te dringen?”

—o—

Zo, wilt u die laatste zin wel eens herlezen? De oosterling dringt „intuïtief” door tot het wézen van een zaak. Die tekent vreugde, droefheid, extase, devotie, wroeging en afkeer met een enkele lijn.

Ik ken een chinees borduurwerk waar wel twaalf chinese vrouwen op voorkomen. Voor ons westerlingen „allemaal chinezen”. Maar als u dit minuscule borduurwerk onder de loep neemt ziet u, dat er geen twee gezichten gelijk zijn. Elk vrouwtje is anders, drukt een ander gevoel uit. Bovendien met een gezichtje, ... dat volgens de oude sociale wetten vrijwel bewegingsloos is.

Een ander voorbeeld. Een ouderwetse, destijds populaire, schrijfster vertelde van een priores, die een bisschop op bezoek kreeg. „U bent vermoeid”, sprak de priores, „u moet rust nemen”. „Hoe komt u erbij?” vroeg de bisschop. „Omdat u in dit gesprek al drie maal hebt geglimlacht, zonder dat daar reden voor was”, antwoordde de priores. Kijk - dat is intuïtie: door een masker, zelfs door een

misleidend masker heen de waarheid te weten.

—o—

Hoe rijmt u dit alles met onze christelijke levensstijl: mag dat nu maar? We zijn altijd huiverig voor ongewone dingen; we wantrouwen al die zaken, die niet in ons calvinistisch denken vast en bondig zijn geïncorporeerd. En dat is misschien goed: alles te beproeven om het goede te behouden. Maar dat moet niet betekenen: gaven van God te miskennen, wanneer ze in de kerkelijke papieren niet zijn erkend.

Adam, de aardse vader van alle aardse vaders, bezat intuïtie in hoge mate. Niet Eva - maar Adam was het, die bij de naamgeving der schepselen hun aard en wézen schouwde en in één woord wist te vangen. Hij „wist” en hij „zag” onmiddellijk; dat is zonder de middelen van zintuigen en brein. En de tweede Adam, onze Heiland, zei van Nathanael: ik kende u al in uw huiselijk leven (onder uw vijgeboom) voor ik u ontmoette. Ook hier een onmiddellijke kennis.

Op die paar voorbeelden is het nodige af te dingen - en dat zult u wel doen ook. Wat Adam betreft: dat was voor de zondeval en ons verstaan der dingen is er sedertdien niet beter op geworden. Zeker. Maar de intuïtie blijft een algemeen-menselijke schepingsgave, die ons nooit geheel is ontnomen; we hebben er alleen wat meer moeite mee. En wat de Heiland betreft: die kon als Gods Zoon alwetend worden geacht, toen Hij tot Nathanael sprak. Misschien is dat zo - misschien niet. Wanneer Hij écht mens geworden is: zo menselijk, dat Hij angst, pijn, verdriet, verleiding, verlatenheid gevoelde - dan kan niet terecht van Hem gesproken worden, alsof Hij tijdens zijn omwandeling op aarde zijn Goddelijke, niet-menselijke, eigenschappen kon inschakelen zodra normale menselijke eigenschappen tekort zouden schieten. Juist hierin schuilt naar mijn bescheiden mening het hoge en eenmalige karakter van Christus' vernedering: dat Hij in alles verzocht is „als de mensen”. Hij was waarachtig mens, ook in het gebruiken van zijn intuïtie, zijn algemeen-menselijke vermogens.

Daar zou nog veel meer van te zeggen zijn. Maar ik moet zuinig zijn op uw tijd en op de kostbare kolommen van dit goede blad. En zullen we op de telepathie nog eens terugkomen?

Persschouw

„Vertalen en Vertolken”

Vele van onze kerken beschikken over een eigen kerkblad.

Ik noem — zonder volledig te zijn — die van Breda, Giessendam-Werkendam, Schiebroek, Eindhoven, Enschede-Noord en -Zuid, Baarn, Groningen, Haren, Zwolle, Dronten, Arnhem, Hengelo, Spakenburg, Leerdam, enz.

In die kerkbodes staan dikwijls voortreffelijke artikelen. Als ik meer plaatsruimte had voor de Persschouw zou ik er dikwijls stukken uit overnemen.

Dezer dagen trof mij een artikel in de kerkbode van Sliedrecht. Het is van ds Algra. Ik geef het graag hier door. Het heeft tot opschrift wat hier boven staat.

Slaan we een de Statenvertaling op, bij Hooglied 7:5. Daar lezen we: „De koning is (als) gebonden op de galerijen”.

En zullen we nu eens gaan luisteren naar een dominee, die van de tekst weinig studie maakt. Hier hebt u een preekverslag over Hooglied 7:5.

De koning, de Christus, staat op de galerijen. Dat zijn de hemeltransen. Hij staat daar als vastgenageld, nu hij de schoonheid van de bruid, dat is de kerk, ziet. De gemeente komt uit de verdrukking vluchten naar Hem toe. Ze is gelouterd, o zo schoon, en haar bruidgom is geheel onder de indruk van haar schoonheid.

Tot zover het preekverslag. U vindt het ongeveer zo, in het lezenswaardige boek van A. v. d. Meiden „De zwarte-kousen kerken”, Utrecht 1968 (Ambo).

Pakken we vervolgens de nieuwe vertaling. Die heeft als slot van Hooglied 7:5: „Een koning is gevangen in die lokken”.

Dan krijgen we een heel ander beeld. Een koning speelt, met het weelderige haar van zijn liefste. Zij handen raken in de lokken verward.

Welke vertaling is nu beter, de oude of de nieuwe? Ten gunste van de nieuwe kan worden opgemerkt dat zij in overeenstemming is met het beeld dat vlak van tevoren gebruikt wordt. Het gaat immers om het hoofd en de haardos van de liefste. Bovendien past het beeld van de haarlokken goed in het geheel van het boek Hooglied.

Maar ten nadele van de nieuwe vertaling van Hooglied 7:5 valt op te merken dat het woord „galerijen” van de oude vertaling een gissing is, maar het woord „lokken” van de nieuwe vertaling ook. Het hebreeuwse woord komt nóg eens voor, en dan is de vertaling „drinkbak”; maar hier, in Hooglied 7:5 moet het iets anders wezen. Maar wat?

De vertaling is onzeker. Het is niet duidelijk wat het beeld is, dat bij ons opgeroepen wil worden. Ik zal dus over de slotwoorden van Hooglied 7:5 geen preek maken. Je kunt er wel een eind over wégpraten, zoals die dominee daar in het begin van het stukje, maar dat is preken zonder serieuze Schriftverklaring. En dan kan aan 't eind van de dienst de gemeente in het looppad tussen de banken, wel zeggen: wat heeft hij er toch veel uitgehaald, maar de dominee heeft er uitgehaald wat er waarschijnlijk helemaal niet in zat.

Ik zou nog gekkere dingen kunnen vermelden. Van een „oefenaar”, een „lerend ouderling” die in de Statenbijbel met oude druk (de gothische letters) las: „Hij verquickt mijne siele”. De man begreep niet dat de letters „qu”, gelijk zijn aan „kw” en hij las dus: „Hij verquickt mijne siele” en betoogde in de daaraanvolgende preek dat een kuiken het jonge leven voorstelt, zodat dus de ziel verjongd wordt. Op zichzelf geen gek idee. Psalm 103 kent dat beeld ook, maar psalm 23 nu juist niet.

Waarom zou ik nu over zoiets schrijven. Misschien denkt U: een dominee is net als een dokter; een dokter heeft niets op met een kwakzalver, een academisch gevormde dominee wil even laten weten dat je hebreuws en grieks moet kennen om te kunnen preken.

Dat bedoel ik niet. U kunt de Schriften net zo goed verstaan als ik. En mijn kennis van hebreuws en grieks is minimaal. Bovendien is het punt niet belangrijk, van zo'n enkele tekst. Daar valt de bijbel niet mee; dat is echt een ondergeschikt punt, die vertaling van Hooglied 7:5. Maar dit bedoel ik te zeggen: preken, dat is niet goed gemaakt met een uurtje in een luie stoel liggen dromen en dan de preekstoel maar op om daar een half uur te babbelen of kreten te slaken. De voorbereiding van een preek bestaat ten eerste uit ernstige studie op de tekst en op het verband waarin de tekst staat en daarna ook uit lang nadenken over de vraag **wanneer** de HERE sprak, **tot wie** Hij sprak en **hoe** Hij via de tekst **vandaag** nog tot ons spreekt.

Want het is vrij eenvoudig om een deel van de gemeente tot verbazing te brengen met een gedachte die niet in de tekst ligt en misschien

niet eens in de Schrift terug te vinden is. Eén van de catechisanten vertelde me vorige week dat hij eens een preek gehoord had over het vierde gebod. De sabbath. En de dominee had het gehad over het verschil tussen onze zondag en de joodse sabbath. Hij had gezegd: onder de oude bedéling rustte de mens uit van zijn arbeid. De zevende dag. In de nieuwe bedéling gaat de mens uitgerust aan de arbeid. De eerste dag.

Mooi gevonden. Sommigen zullen gezegd hebben: zo heb ik het nog nooit gezien. Diepe gedachte. Maar is er enig verschil, of je uitrust van je werk dan wel of je uitrust aan het werk gaat? De **idee** van enig verschil kan je misschien wel wat doen, maar **feitelijk** komt het op hetzelfde neer.

Zo ben ik dan al begonnen aan het punt „vertolken”.

Vroeger hing er in het lokaal achter de kerk een portret van prof. Holwerda. Prof. Holwerda heeft in lezing en geschrift afgewezen de **exemplarische** preek en hij heeft de **heilshistorische preek** gepropageerd. Verscheidene predikanten preken heilshistorisch. Vóór de vrijmaking was dat een belangrijk punt. De ouderen weten daar nog van. Ik wil voor een jongere generatie wel proberen het wat duidelijk te maken. Een exemplar is een voorbeeld. Een exemplarische preek neemt een geschiedenis bijv. en zegt: zo en zo gebeurde dat toen en zo en zo liep het af, daar leren we dan maar weer uit dat we... Enz.

Een heilshistorische preek daarentegen brengt iets uit de Bijbel niet zó maar over op onze tijd, maar gaat na **wanneer** iets gebeurde of gezegd werd, om dan ook na te gaan hoe God met zijn openbaring **verder** ging.

Bijvoorbeeld: Een **exemplarische** preek over psalm 84 (mijn ziel smacht naar de voorhoven des HEREN — en naar Uw altaren o HERE) zal zeggen: Hoor eens hoe die dichter verlangt naar het huis Gods. Verlangt U ook zo naar de zondag en naar de kerkdienst? Kunt u ook zo zingen: dan ga ik op tot Gods altaren?? Want dát verlangen mag en moet er bij U zijn, zoals het bij die dichter was.

Een **heilshistorische** preek zal zeggen: Wat een armoede in het leven van die psalmdichter, vergeleken bij onze rijkdom. Hij is verbannen, maar als hij zou kunnen terugkeren, dan kon hij toch niet verder komen dan de voorhoven en dan diende hij nog offers te brengen op een altaar. Wij zijn niet meer verbannen en de Here is nabij en wij mogen nabij Hem zijn door Christus, die Zelf het altaar beklom en door wiens offer het voorhangsel scheurde en de voorhoven vervielen.

Ik ben bang dat U nu zult zeggen: broeder Algra is voor zijn doen erg uitvoerig in dit artikel en hij hoeft niet zo voor te lezen uit een kookboek voor preken. Daarom zeg ik meteen waarom ik dit onderwerp aangesneden heb. Ik zet enkele punten op een rijtje waarover ik met sommigen, o.a. op de catechisatie, van gedachten gewisseld heb:

gerechtigheid, straf en vergeving (de drie van Breda);
de heersers-positie van de man;
de apartheid;
de ontwikkelingshulp;
de toekomst van Israël.

Bij het nadenken over deze onderwerpen (altijd er over nadenken voordat je er over praat) gaat het steeds weer om de vraag hoe je de **bijbel leest**.

Laten we één voorbeeld nemen uit het rijtje. De heersers-positie van de man. Je kunt uit Genesis en uit de brieven van Petrus en Paulus een paar teksten pakken en zeggen: kijk, daar staat het. De vrouw zal onderdanig zijn aan de man.

Ja, maar zó vlot werken de Jehovah's getuigen ook. Die citéren ook wel wat teksten, maar hebben de grote liefde van God, die Zijn eigen Zoon in de wereld zond, niet eens opgemerkt.

God heeft in de Hof van Eden in een **vervloeking** tot de vrouw gezegd dat de man over haar heersen zou.

Zou een christen-man zich willen beroepen op een **vloekwoord** van God, om zijn vrouw tot onderdanigheid te brengen? Serieus, broeder zou U dat willen? Zou U niet tegen uw vrouw zeggen: we doen alles samen, en de één heerst niet over de ander? Dan is althans een stukje van de vloek weggenomen.

Petrus en Paulus hebben het óók over de onderdanigheid. Maar in welke chaotische situatie verkeerden toen huwelijk, gezin en gemeente. En zegt Petrus ook niet dat de vrouw mede-erfgenaar is van de genade des levens, mét haar man? Dus niet ondergeschikt aan de man?

Staat er ook niet in de brieven dat in Christus Jezus is noch man noch vrouw, noch Jood noch Griek, noch slaaf noch vrije? Is dat niet een richtingwijzer naar een andere manier van samen-leven dan men vroeger kende?

Ik ben me er van bewust dat ik een moeilijk onderwerp heb aangesneden.

Een gemeente is in de regel al blij met een woord van troost of met een gloedvol betoeg. Maar het gaat om de verklaring der Schriften in de eerste plaats! Hierom schreef ik dit artikel:

1e Om U te vragen samen met uw voorganger te worstelen om het goed verstaan van Gods Woord;

Ik geef een week van tevoren de teksten op

- waarover ik de volgende zondag zal preken. Opdat U ook vooraf kunt nadenken en wat nalezen, zo mogelijk. Gebeurt dat wel ooit?
- 2e Om aandacht te vragen voor de bijbelkringen;
  - 3e Om oud en jong aan te sporen, je in de bijbel in te leven. Dan kun je ook uit de bijbel leven;
  - 4e Om te waarschuwen voor geknoei met de bijbel. Een tekst gebruiken, los van het verband. Een bijbelwoord aanhalen omdat het een „dierbaar woordje” is, zonder dat je let op wat er verder volgt.

Graag dring ik de vier opwekkingen van ds Algra bij u aan. En: ik zou ook wel eens graag horen wat ds Algra over de vier andere door hem genoemde thema's heeft gezegd.

De collegegelden

Er is veel rumoer ontstaan over de verhoging van de collegegelden die door minister De Braauw is voorgesteld.

Voor zover ik kon nagaan kwam dit protest niet zozeer van de kant van de ouders der studenten die voor een groot deel dit collegegeld moeten betalen als wel van de zijde der studenten.

De verzekering van minister De Braauw dat er tegelijk met die verhoging — van f 2,50 tot f 1000 per jaar — een structurele verhoging van het toelagenbeleid zou komen, dat voor de bestaande groep „bursalen” — studenten die van een rijksbeurs studeren — de verhoging geheel gecompenseerd zou worden en dat er ook méér studenten voor een toelage in aanmerking zouden komen, vermocht de woede van de heren studenten niet te verminderen.

Donderdag 23 maart organiseerden de a.s. academici een massale protestactie in Amsterdam. Voorop gingen — dat spreekt tegenwoordig bijna vanzelf — de studenten van de Vrije Universiteit. De Asva, de linkse studentenorganisatie gaf een „1000-ballen”-krant uit. De P.P.R.-man Paul van Engelen uitte zich over minister De Braauw op de volgende gedistingeerde, van een verrijnde geestescultuur blijk gevende woorden: „Hij is een tuinman van dit kabinet-Colijn die slechts carrièremakers wil kweken. Zijn specialiteit is de Carrière-narcist met prestatiedwangneurose.”

Het is met het oog op deze kwestie wel nuttig een paar feiten in herinnering te brengen.

Het eerste ontleen ik aan „Antirevolutionaire Staatskunde”, 42e jaarg. no. 3, maart 1972, p. 129. Daar kan men een overzicht vinden van de totale kosten die onze „rotte maatschappij” — zo typeren de „kritische” studenten onze huidige samenleving waarvan ze in materieel opzicht graag zoveel mogelijk willen profiteren — aan de opleiding van één enkele afgestudeerde student ten koste legt.

Men bedenke bij de overweging van deze getallen dat ze gelden voor het jaar 1967. Voor dit jaar zullen ze minstens 20 à 25% hoger zijn.

Hier is het overzicht:

economische wetenschappen	f 40.950
rechtsgeleerdheid	„ 41.000
theologie	„ 49.275
letteren	„ 65.945
sociale wetenschappen	„ 131.300
tandheelkunde	„ 152.560
techniek	„ 180.395
diergeneeskunde	„ 182.520
landbouwkunde	„ 203.500
wis- en natuurkunde	„ 204.800
geneeskunde	„ 214.775

Me dunkt dit zijn indrukwekkende cijfers.

Als je 't uit materieel oogpunt bekijkt krijgen de afgestudeerden de volledige opleiding, die normaliter de basis is voor een zeer goede positie, voor een koopje. Ook al wordt het collegegeld f 1000,— per jaar.

Veronderstel eens dat de regering aan elke bakker, kruidenier, slager, boer, die een eigen bedrijf opzet — ik noem het laagste bedrag — f 40.950 uitkeerde!

Waarom de een wel en de ander niet? Waarom moet de een alle kosten voor het leggen van een materiële basis voor zijn levenspositie helemaal zelf betalen en krijgt de ander die praktisch voor niks?

Een ander feit dat in overweging moet worden genomen is dat toen de (vroegere) hoger-onderwijswet werd ingevoerd — in 1876 — het collegegeld f 200,— per jaar bedroeg.

Als het in verhouding tot de inkomstenvermeerdering en de geldontwaarding even hoog was gebleven moest het collegegeld nu zeker 3 à 4 duizend gulden per jaar bedragen.

Ten slotte nog dit: voor de nieuwe cursus die van 1972/73 werd door 30.000 studenten en a.s. studenten bij de regering een studiebeurs aangevraagd!

C.V.

KERKNIEUWS

Ds W. G. Rietkerk, Burg. Verbrugweg 16a, Eck en Wiel.

SPANJE-NIEUWS

Terwijl we in de nazomer van het vorig jaar even vreesden, dat we geldmiddelen voor de voortzetting van het werk ging tekort komen, heeft de Here ons geweldig uitgeholpen.

Het totaal aan ontvangsten bereikte in het jaar 1971 het bedrag van ruim f 97.000,—.

Dit stelde in staat om het openstaande saldo voor de Spaanse uitgave van Calvijns Institutie te voldoen en het Spanje-werk in volle omvang voort te zetten.

Ook de inkomsten in januari en februari bleven op een hoog niveau.

Toen dan ook de vraag om steun van een kleine groep in Madrid tot ons kwam, hebben we met vrijmoedigheid financiële hulp toegezegd.

In een buitenwijk van deze grote stad komt regelmatig een twintigtal mensen bijeen; sommigen zijn christen, anderen komen uit nieuwsgierigheid. Een jonge broeder, employé van de telefoonmaatschappij, gaat voor in de diensten en legt de Schrift uit aan jong en oud. Zijn huiskamer kan de bezoekers niet meer bevatten. Zijn salaris is klein.

We gaven de raad om te zien naar een grotere ruimte om die dan te huren met onze steun.

Dit is wonderwel gelukt en op verrassende wijze is de groep er in geslaagd een goede vergaderplaats te vinden. Wij konden niet anders dan hun onze steun toezeggen.

Moge de Heer der kerk deze groep, onder leiding van onze jonge broeder Antonio Berrocal, brengen tot belijdenis van zonden en tot aanvaarding van het heil in Jezus Christus.

Spanje Commissie, Rijswijk Z.-H. (Gironummer 210 453).

VAN GEREFORMEERDE BELIJDENIS VERBAND VA NSCHOLEN

Vergadering van het Verband van Scholen van Gereformeerde Belijdenis (opgericht 8 maart 1969, secretariaat Hoofdweg 87, Harkstede), op zaterdag 13 mei 1972, in Hotel Monopole t.o. Station te Amersfoort.

Na afhandeling van de huishoudelijke zaken, hoopt in de morgenvergadering te spreken de Weled. Heer J. L. Struik te Laag-Zuthem over het onderwerp: „Actuele onderwijsvragen vandaag”.

In de middagvergadering, welke zal aanvangen om 2 uur, rede door de Weled. Heer J. C. Lanser te Sliedrecht. Onderwerp: „Ons onderwijs en de schooladviesdienst”.

Gezien de belangrijkheid van de aan de orde te stellen onderwerpen, waarin het gaat om zeer belangrijke principiële vragen met betrekking tot het onderwijs, verwachten wij op deze vergadering allen, die vandaag het Gereformeerd karakter van het onderwijs ter harte gaat — en willen bewaren.

VOOR DE WALDENZEN

Sedert de vorige vermelding zijn bij ondergetekende nog de volgende giften ingekomen: JL te K 2 x f 5,—; RB-S te G f 10,—; van de kerk te Hengelo (O.) een collecte, groot f 222,12. Totaal f 464,33.

Voor alles hartelijk dank.

Als nieuweling heb ik mij in verbinding gesteld met de broeders in Italië en het volgende van hen vernomen: Ze zijn thans bezig met het klaarmaken van programma's voor een protestantse televisie-uitzending die ze eerstdaags hopen te verkrijgen. Dat vraagt aanzienlijke uitgaven. Ze houden zich ook bezig met protestantse kerkdiensten via de radio. Nu, u begrijpt, dat dit in dat rooms Italië wel iets bijzonders is en ook noodzakelijk.

Zij verspreiden ook een blaadje waarin de teksten van de radiopredikaties. Naar dit blaadje is veel vraag, vooral van oude of arme mensen die de Boodschap nog eens willen overlezen, die ze via de radio beluisterd hebben. Zij die het niet kunnen betalen krijgen dit blaadje gratis. De vorige 100.000 lire die door u zijn bijeen-

gebracht zijn voor dit doel gebruikt. De titel van dit blaadje is „Evangelische Eredienst”.

U ziet het, uw gaven blijven welkom. Wilt u deze wel overmaken op giro 534103 te mijne name? Er zijn er die zulks nog via het vorige gironummer doen. Het komt dan natuurlijk wel in orde, maar wellicht wilt u hier toch wel nota van nemen.

Bij voorbaat, namens onze Italiaanse broeders, hartelijk dank.

A. de Blois, Schiedam

VERANTWOORDING VAN GIFTEN VOOR DE AKTIE „PIDA PAN” OP CURAÇAO

In „Opbouw” van 4 februari werd mijn vorige verantwoording van voor het bovenvermelde doel ontvangen giften opgenomen. Die werd afgesloten met de op 23 december 1971 gedateerde giro-afrekening. Daarmee was tevens de laatste gift in het jaar 1971 verantwoord.

In 1971 hebben de lezers van „Opbouw” in totaal f 1.728,04 voor de aktie „Pida Pan” bijeengebracht. Hieronder waren ook enkele kerkcollechten, en dat telt uiteraard fijn aan! Uit een overzicht dat ik vanuit Curaçao ontvang blijkt dat de gemeente op Curaçao zelf een bedrag van ongeveer f 2.400 bijebracht. Tezamen was dus in 1971 voor dit werk een bedrag van ruim f 4.100 beschikbaar. Geen indrukwekkend totaal, maar wel een bedrag waarmee in een flink aantal gezinnen op dat verre eiland werkelijke nood gelenigd kon worden.

Uit de laatste berichten die ik van Curaçao ontvang blijkt mij dat het werk niet alleen voortgang vindt, maar dat het ook uitbreiding ondergaat. Er zijn nieuwe gezinnen bijgekomen waar steun geboden wordt. En de broeders en zusters op Curaçao hopen dat de hulp vanuit Nederland zal blijven doorgaan. Een poosje geleden schreef ik dat het wel even wat kalmer aan kon; maar dat ik graag aan de bel zou trekken als de hulp weer dringender nodig werd. Nu, dat is nu dan eigenlijk wel het geval. De hulp vanuit Nederland is weer welkom. Misschien wilt U, vóór U uw vakantie regelt, nog even aan „Pida Pan” denken? Met het totaal van vele kleine bedragen kan op Curaçao flink hulp geboden worden.

In de eerste drie maanden van 1972 heb ik de volgende giften op mijn girorekening ontvangen: (7-1) NN (via Gemeentespaarbank te Arnhem) f 50,—; (9-2) WvdM te H f 10,—; (16-2) FC te Z f 25,—; (24-2) AZ te H f 20,—; (21-3) RB-S te G f 10,—. In totaal f 115,—.

Allen hartelijk dank! Mijn gironummer is 145189.

C. van der Mark, Driebergen

RENDE-PROJECT

Verantwoording van giften, ontvangen van 1 maart t.m. 15 april 1972.

Van particulieren: FvA te S f 25,—; Mw. GB te M f 15,— (2x); Mw. TB-B te M f 15,— (2x); HAB te Edm. (Canada) f 154,50; Mw. RB-S te G f 10,—; JB te A f 2,50; CRB te T f 15,—; JHB te Z f 30,—; Mw. AAB te U f 10,—; CvB te A f 10,—; Mw. LvdB-V te D f 25,—; Mw. CG-H te A f 100,—; WGFvH te V f 01,—; RH te H f 50,—; GK te D f 10,—; WHL te 'sG f 10,—; JMM te H f 10,—; Mw. JvO te W f 25,—; JR te Z f 100,—; JS te D f 25,—; Mw. MS-K te B f 10,—; ABvW te V f 3,— (2x); WvW te L f 10,—; Mw. BWW te 'sG f 50,—; FZ te L f 50,—; AZ te H f 30,—;

Kerken: Geref. Kerk Sliedrecht f 205,64; Geref. Kerk Utrecht f 2.500,—

S.O.S., afd. Schiedam-Vlaardingen f 215,—; **via penningm. S.O.S.:** Mw. WMA te 'sG f 50,— (2x); CCB te U f 50,—; FCvdD te D f 300,—; Mw. WD te S f 100,—; EAH te V f 25,—; HP te R f 5,—; NLvR te S 25,—; CV te S f 10,— (2x); IW te A f 15,—.

Ook in bovengenoemde periode weer een erg fijn resultaat, nl. een totaalbedrag van f 4.398,64, mede dank zij U die hiervoor een bijdrage hebt gezonden.

Mogen wij ieder, die nog niet met een gift aan het project heeft meegewerkt, opwekken op girono. 1768194 t.n.v. Zendingscommissie Geref. Kerk 's-Gravenhage Z.W. — met bijschrift Rende — een bedrag(je) over te maken?

De hulp van ons allen is nog steeds dringend nodig om het Rende-project tot een goed einde te brengen.

F. H. van Faassen-Heuving, penn.esse

Redactieleden

Ds H. Amelink, Drs H. de Jong, D. W. L. Milo, Prof. C. Veenhof, Ds G. Visee, Drs H. E. S. Woldring.

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.), tel 0 1843 - 232.

Gereformeerde Persvereniging „Opbouw”

secretaris-penningmeester: W. Kaper, van Lynden van Sandenburglaan 16, Utrecht. Tel. 0 30 - 711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist. Tel. 0 3404 - 12452.

Abonnementsprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling) Zeist. Giro 2580477.
Advertentieprijs ... 25 ct per mm.
Familieberichten ... 20 ct per mm.

VOORTHUIZEN (Mooi-Veluwe)

Het Bestuur van de Dr. W. v. d. Berghschool vraagt (wegens huwelijks en benoeming elders) twee collega's per 1 augustus a.s., n.l.

een ONDERWIJZERES

bev. voor j, k en r.

een ONDERWIJZER

bev. voor j en r.

beiden lid van een Geref. Kerk.

We hebben een prettige sfeer met een goede schoolkring. We zijn oefenschool van de Chr. Ped. Akademie te Ede. Voorthuizen ligt mooi centraal en heeft uurverbindingen met Harderwijk, Ede en Apeldoorn, Amersfoort.

Voor een NIEUWE WONING kan eventueel worden gezorgd.

Wil je meewerken in een team van 10 mensen, schrijf dan z.s.m. aan het bestuur, p.a. H. v. d. Akker, hoofd der school, Kerkstraat 5, Voorthuizen, tel. 03429-1519.

De „Stichting Anno 1970 voor Gereformeerde Kinderbescherming en Maatschappelijk Werk”,

is voornemens een

maatschappelijk werk(st)er

te benoemen.

Geboden wordt een aantrekkelijke, zelfstandige en initiatief vereiste functie.

De taak houdt o.m. in: (eventueel) in samenwerking met andere protestants-christelijke instellingen op dit terrein, streven naar oplossingen voor opvoedings- en aanpassingsmoeilijkheden ten aanzien van jeugdigen binnen en buiten gezinsverband; inzicht verschaffen aan de plaatselijke kerken in jeugdbeschermings- en maatschappelijk werk.

Salariëring: volgens rijksregeling.

Sollicitaties: aan de secretaris, mr. C. W. Bakker, Prins Hendriklaan 88, Utrecht, tel. 0 30 - 513521.

Wil het gezin dat belang stelde in het vakantiehuis in Wapenveld, wonende in Amsterdam, zich in verbinding stellen met

J. H. WINTER

Purperreigerstraat 37 — Zwartsluis.